

El testimoniatge tel·lúric

Erri de Luca ha sotragat els ambients literaris italians amb la seua novel·la *Pedres de volcà*. Antic militant de l'esquerra radical, obrer de la construcció i estudiós de la Bíblia, De Luca trenca tòpics i ens parla de l'ofici d'escriure.

La crítica italiana el qualifica com l'últim descobriment literari en un país pres per la confusió. Erri de Luca, nascut a Nàpols el 1950, prefereix refermar la seua condició d'obrer de vila, treball que l'ha dut a viatjar per tot Europa i l'ha permès documentar-se de manera excepcional per a l'anàlisi de la fi de segle que constitueix *Pedres de volcà*, la seua primera novel·la, que ara publica en català l'editorial Tres i Quatre.

La trajectòria personal i literària de De Luca resulta inevitablement exòtica i trenca amb la imatge estàndard de l'escriptor, que ell mateix rebutja. Nascut en una família burgesa, De Luca va "proletaritzar-se" per tal de poder tenir més arguments en el seu compromís polític, entroncat amb la força del 68, dins el que ell anomena "una facció irregular de l'esquerra italiana".

D'aquella època, que De Luca considera totalment tancada, l'escriptor en trau un balanç positiu: "Jo sóc una persona més aviat tímida i l'experiència política em va permetre trobar-me amb milers de persones en moltes ciutats, de viure moments d'intensa relació social. En definitiva va ser per mi el descobriment d'una societat complexa, i això manca a la joventut d'ara, que entén per societat el nucli d'amics amb què es relaciona i en té, per això, una visió parcial, amputada."

A *Pedres de volcà*, un protagonista que es deixa morir en la solitud de la seua casa abandonada recorda les visites de tres amics, un missioner que torna de l'Àfrica per morir de càncer, un diletant convertit en hoste professional d'uns i d'altres i un assassí per motius polítics. "Els tres són personatges que he conegut i que podria haver estat jo mateix. Jo sóc tots ells (espere, però, que la policia no ho prenga al peu de la lletra). Sempre han estat amb mi i a mesura que jo evolucionava evolucionaven ells, fins que em vaig adonar que ja havien arribat a un estadi acabat i no podien créixer amb

mi, aleshores els vaig abandonar definitivament."

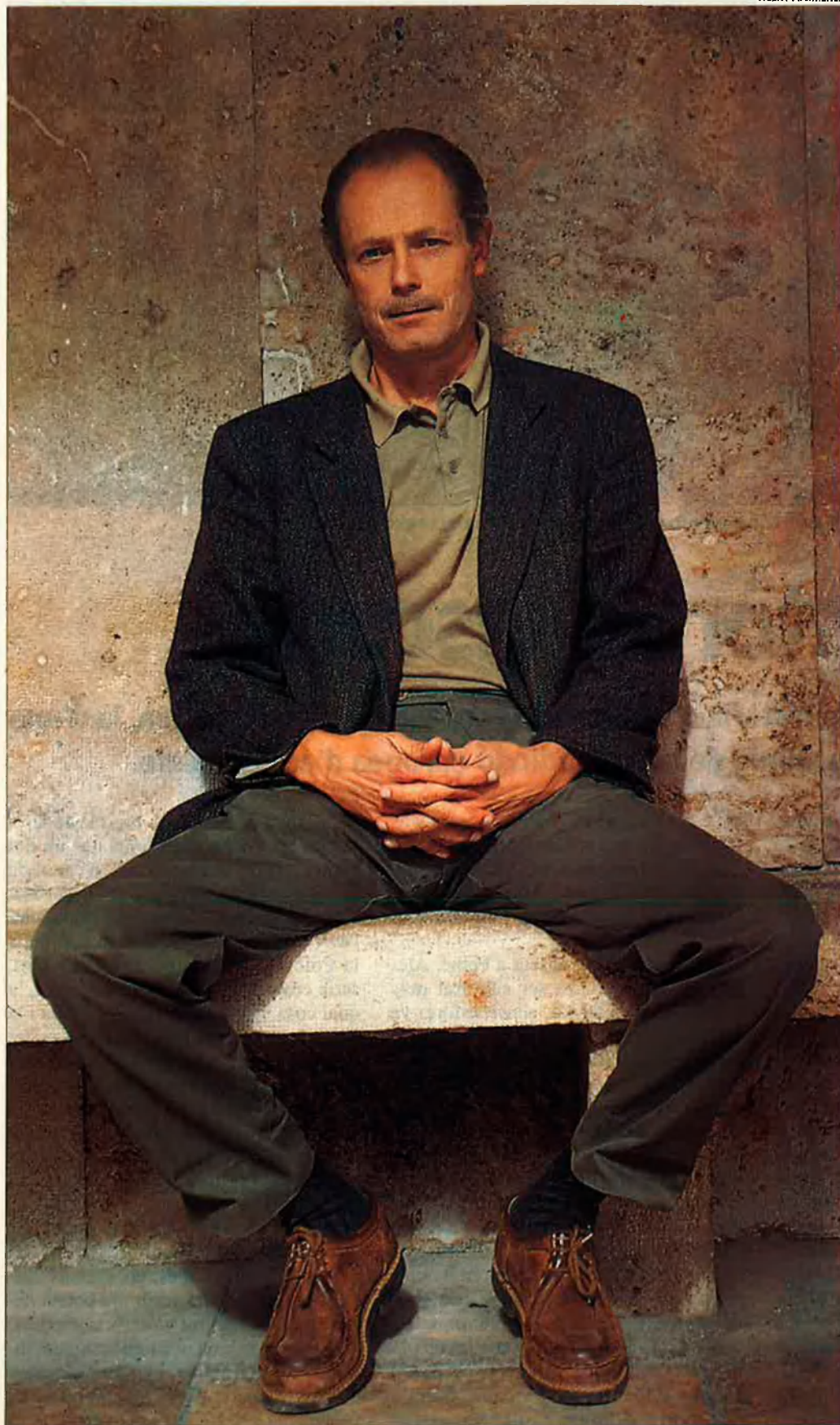
Parlar de De Luca i de la seua obra obliga a fer una referència àmplia a la Bíblia i al seu univers, ja que ell mateix, a l'hora de triar entre obrer i escriptor, defuig l'elecció: "Jo escric, però em guanyo la vida com a obrer des dels setze anys. I això ha primat i incidit sobre la meua definició personal. Com a ocupació, doncs, sóc un obrer de vila, però, si vols una definició més personal, sóc un lector de la Bíblia". La sorprenent definició pren cos en la rutina diària de De Luca, on la lectura, l'estudi i la traducció de l'antic testament són prioritaris: "Visc cada jornada amb intensitat, treballo i després aprofito tot el meu temps. Escric algun pensament i llegesc, sobretot la Bíblia, no tinc família ni he fet estudis, l'única carrera que he fet ha estat la d'obrer, la de geòmetra podríem dir, la Bíblia és molt important per mi, dóna sentit al meu temps". Però l'aproximació que De Luca fa als textos sagrats no és religiosa: "Jo arribe a la Bíblia per la bellesa, des del moment que la considero un text literari on Déu és el protagonista principal. Des d'aquest moment, comence a interessar-me per la llengua original i a estudiar hebreu. Cal tenir en compte que la nostra tradició ens diu que Déu parla en hebreu, ni en llatí ni en grec, i la llengua que ha hostatjat la veu de Déu ha de quedar necessàriament marcada per aquest fet que ha d'influir en les seues relacions, en la seua gramàtica, i això m'intrigava molt: com estava feta la llengua que em remetia directament a la veu de Déu". De manera autodidacta, De Luca arriba a llegir i traduir l'hebreu: "no ho hauria pogut fer sense la disciplina de què m'ha fornit el meu treball diari com a obrer". Ara prepara una traducció del llibre de l'Èxode.

Per De Luca, no ser religiós no és un obstacle per poder gaudir del llibre sagrat: "La Bíblia és intensa, i és sagrada en tant que és bella. La seua bellesa no és per mi un adjectiu qualificatiu sinó

substancial. A força de llegir la Bíblia sent que la seua bellesa m'amera, em trobe, en certa manera, bronzejat per ella".

Malgrat les referències a la lluita política, l'escriptor de Nàpols no vol que la seua obra siga interpretada com una literatura compromesa: "Si tractes de donar exemples i lectures tancades en una obra, no ho aconsegueixes mai, no pots fer un producte premeditat. L'escriptor fa un treball semiacabat perquè el lector és l'altra meitat de l'obra, la interpreta, la deixa, la rellegeix...". Per De Luca, l'arribada a la literatura és un procés gairebé físic: "Per què escalen els muntanyers? Ells diuen que perquè les muntanyes estan allí, davant d'ells. Doncs, jo vaig nàixer entre llibres, sobre ells, mon pare en tenia molts i ell mateix escrivia contes, molt fantàstics, que ens llegia. Jo vaig començar també a escriure sense cap ànim de publicar, però quan ell va morir ho vaig intentar perquè sabia que li feia molta il·lusió. Vaig tenir sort, als quatre mesos el llibre era al carrer".

Haver estat militant i ser ara escriptor, obrer, lector de la Bíblia —"cosa que em permet d'encadenar-me a la línia històrica de tots aquells que ho han estat abans que jo, que, en definitiva em forneix del sentiment de pertànyer al temps"—, són experiències que proporcionen a De Luca un bagatge que no vol amagar, amb la imatge d'Europa al bell mig: "He viscut i viatjat per diversos països d'Europa però no me l'he trobada mai. No existeix. Només és una abstracció geogràfica i no ha tingut mai una realitat política. És un nom. Jo he vist pobles orgullosos de ser nacions, i alguns fenòmens, pocs, comuns, molt tristos, com l'abandó de la terra, dels treballs de la terra. Potser no sóc un bon testimoni d'Europa, però tinc clar que la Unió Europea no serà més que una reunió comercial. Quant a possibles associacions, crec més en una germania dels que voregem la piscina, dels pobles del mediterrani, no em faig a la idea d'un ager-

Erri de Luca. Aquest escriptor napolità és un testimoni valent de la fi del segle, un analista coratjós amb poques concessions estilístiques.

manament entre França i Rússia.”

I entre el Mediterrani, Catalunya. “Quan em digueren que traduirien el llibre al català em va provocar un sentiment d'enhorabona. Si m'hagueren dit que el volien traduir a l'alemany o al rus no m'hauria importat, m'hauria resultat més aviat indiferent, però el català em produeix una emoció íntima, de familiaritat mediterrània. Per mi la paraula Catalunya tenia un significat sentimental. De xiquet estava molt intrigat per la història recent, la de la generació anterior a mi, la dels meus pares, però els llibres s'aturaven a la Primera Guerra Mundial mentre jo veia pertot arreu les misèries de la Segona. Entre les referències a aquesta història que no em contaven hi havia Catalunya, el llibre d'Orwell que coneixia molt bé, i el seu paper en la Guerra Civil espanyola, on els italians tingueren el difícil mèrit de vessar la seua sang en els dos bàndols. Catalunya i Stalingrad eren per mi llocs especials, on la història del segle ajuntava tots els seus nervis de manera violenta.”

Ara, De Luca pot arribar als lectors catalans de la mà de Joan Francesc Mira, el seu traductor, sobre el qual diu l'autor: “ha aconseguit mantenir l'espai que ocupava la frase en italià i també l'ordre de les paraules, això em sona bé a l'orella”

—*La seua preocupació per la sonoritat i el lirisme és constant a la novel·la, què hi ha de poesia en aquesta obra?*

—Dir poeta a un narrador significa fer-li un compliment, però no el mereix, no tinc la síntesi fulgurant que tenen els poetes, no puc assolir-la. El que hi ha de síntesi als meus escrits és el que queda sobre un dipòsit d'al·luvió, l'últim drenatge, pedres, però no d'or”. De volcà, amb tota la seua força en estat pur.

Jordi Sebastià